

‘Adviseur geeft regelmatig fout ontwormadvies’

Varkens consequent ontwormen. Dat advies zit er tegenwoordig goed in bij varkenshouders en heeft inmiddels tot resultaten geleid. Maar het kan nog beter, meent Rainier van Gelderen, accountmanager bij Janssen Animal Health. Adviseurs gaan te gemakkelijk uit van een standaardontwormingsschema voor alle bedrijven. De verschillen tussen de diverse ontwormmiddelen zijn echter zo groot dat elk middel een apart schema vraagt.

ing. Geesje Rotgers

Sinds varkenshouders de schade aan de afgekeurde levers aan het slachthuis zelf moeten betalen, is er veel verbeterd. De laatste paar jaar zijn varkenshouders hun dieren consequenter gaan ontwormen. Kampten de slachthuizen vijf jaar geleden nog met 10 tot 15 procent afgekeurde levers, tegenwoordig ligt dat percentage nog maar rond 3. Strikter en consequenter ontwormen hebben een grote bijdrage geleverd aan de diergezondheid, concludeert Van Gelderen. Hij wordt gezien als één van de zeer weinige ontwormspecialisten van Nederland. Voeradviseurs, maar ook dierenartsen, schakelen hem in als zij een wormprobleem vermoeden op een bedrijf. “Wormbestrijding is een minder sexy onderwerp als bijvoorbeeld PCV2 en PRRS”, verklaart Van Gelderen de geringe belangstelling voor het onderwerp.

Een compliment aan varkenshouder en bedrijfsadviseur voor het bereikte resultaat dus. Toch is Van Gelderen niet helemaal tevreden. “Ik constateer geregeld dat adviseurs hun varkenshouders een standaardontwormingsschema aanraden, zonder dat wordt stilgestaan bij de eigenschappen van het ontwormmiddel. Er wordt bijvoorbeeld geadviseerd de vleesvarkens bij opleg te ontwormen en vervolgens elke vijf weken. Voor sommige middelen klopt dit advies, voor andere niet.”

Groot misverstand

Bij een laag percentage afgekeurde levers voldoet het gehanteerde ontwormingsschema, is de algemene gedachte. Van Gelderen zet hier vraagtekens bij. “Die conclusie kan juist zijn, maar weinig leverschade kan ook betekenen dat de infectiedruk erg hoog is. Dat is bij velen onbekend.” In dat geval vindt de besmetting al vroeg in de mestperiode plaats. De levers zijn inmiddels weer hersteld als de varkens worden geslacht. De leverschade op het slachthuis wordt volgens hem in hoofdzaak gezien bij bedrijven met een geringe infectiedruk. Verschillende varkens raken later in de mestperiode besmet en hun levers zijn nog niet hersteld als zij op het slachthuis arriveren. Veel longschade, pleuritis (de larven gaan als boormachines door de longen) en ook darmstoornissen zouden een mogelijke indicatie zijn voor een fikse wormbesmetting. Van Gelderen: “Op sommige bedrijven werden longproblemen opgelost met de instelling van een adequaat ontwormschema.” Hij adviseert adviseurs om op varkensbedrijven met veel pleuritis, het ontwormschema eens goed tegen het licht te houden. Wetenschappelijke gegevens over de relatie tussen longaanandoeningen en wormen bij varkens zijn bijzonder schaars, bevestigt de Gezondheidsdienst voor Dieren. De dienst durft dan ook geen uitspraken te doen over de mate

WHITE SPOTS OP LEVER

De schade die de larven van de spoelworm hebben veroorzaakt, is duidelijk te zien.

Foto: JAH

SPOELWORMEN

De darmen van dit varken zitten vol met de wormsoort *Ascaris suum*.

Foto: JAH

Tabel 1

Werkzame stoffen tegen wormen bij varkens.

Werkzame stof	Belangrijke kenmerken van de stof
Ivermectine (injectie)	Doodt de wormen af vanaf het longstadium tot en met het volwassen stadium. Doodt de heel kleine larven dus niet.
Fenbendazole (topdressing)	Doodt wormen af vanaf het larvale stadium. Niet raadzaam in combinatie met antibiotica.
Flubendazole (topdressing, premix, drinkwater)	Doodt wormen af vanaf het larvale stadium (ook die in het wormeitje) tot en met de volwassen worm.
Febantel (topdressing)	Zie Fenbendazole
Levamisole (drinkwater, injectie)	Doodt de wormen vanaf het longstadium tot en met de volwassen vorm. Door de bittere smaak nemen varkens het minder vlot op. Bij overschrijding van 1,5 keer de dosis is het al toxisch. De injectievariant is gevaarlijk voor mensen.

waarin worminfecties verantwoordelijk zijn voor andere gezondheidsproblemen. Binnen het netwerkproject Reductie pleuritis op varkensbedrijven, dat begeleidt werd door de Animal Sciences Group van Wageningen UR, is zijdelings gekeken naar de relatie tussen pleuritis en ontwormen. Daaruit bleek een duidelijk verband. Het ontwormen van vleesvarkens wordt door het netwerk genoemd als één van de maatregelen om pleuritis te verminderen. Of een bedrijf een wormprobleem heeft is moeilijk vast te stellen. Ook goede diagnostiek is niet voorhanden. Er is bijvoorbeeld geen relatie tussen de ernst van een wormbesmetting en het aantal wormeitjes in de mest. En bij slachten van een koppel, blijken lang niet alle varkens besmet. Vaak vind je bij enkele dieren heel veel wormen, en bij andere geen.

Foute ontwormadviezen

“De ontwormingsadviezen van de voorlichters zijn vaak niet volledig”, vindt Van Gelderen. “Adviseurs scheren alle ontwormmiddelen gemakkelijk over één kam. Maar er zijn grote verschillen in behandel frequentie, dosis, afdodingspercentage en het stadium van de parasiet waarop het middel ingrijpt.” (zie tabel 1). De nu afgegeven adviezen zijn veel te algemeen.

Van Gelderen adviseert om vreemde biggen direct na aankomst op het bedrijf te ontwormen. Als zij de parasiet bij zich dragen, kan onder invloed van de transportstress de ei-uitscheiding toenemen. “Maar eigenlijk horen de dieren gewoon wormvrij aan te komen op het bedrijf”, vindt hij. Ook het idee dat een ontwormkeur pas is geslaagd als er daarna een partij wormen in de mest ligt, gaat niet altijd op. “Deze vuistregel geldt alleen voor sommige middelen, voor andere niet. Bij andere middelen worden de dode wormen in de darm verteerd.” Van Gelderen heeft weinig aan te merken op de effectiviteit van het grote arsenaal aan ontwormingsmiddelen dat de varkenshouder ter beschikking staat. “Alle middelen zijn effectief, mits ze op de juiste wijze wordt ingezet.” Ook de kosten zijn eigenlijk geen keuzecriterium. “Een goedkoop product moet weer vaker worden toegepast of in een hogere dosering worden gegeven. De kosten van een goed ontwormprogramma liggen hierdoor kort bij elkaar. Het verschil zit hem in de veiligheid van het middel, de toepasbaarheid en het gebruiksgemak van het product.” Dat met een goed ontwormschema het bedrijf wormvrij kan worden is een illusie. “Wormarm is het hoogst haalbare”, weet Van Gelderen.